

Niemand wil de jongen die met de stoel gooide

Onderwijs

Zo'n 5.000 kinderen kunnen niet op een school terecht. Dat overkwam Shyron bijvoorbeeld. Een school schorste hem na een ruzie. Hij werd als onhandelbaar bestempeld. En van die typering kwam hij niet meer af.

Tekst **Juliette Vasterman** en **Julie Wevers**, foto **Kees van de Veen**

SCHOOL

Langdurig thuis zitten

2011

September: De beste vriend van Shyron komt om bij een ongeluk. Shyron is erbij als dit gebeurt.

December: Klasgenoten van het Leeuwarder Lyceum pesten Shyron met het ongeluk, zegt hij. Hij kan zich niet beheersen en gooit met een stoel. De school schorst hem.

2012

Januari: Shyron mag alleen terugkeren naar het Leeuwarder Lyceum als hij naar Rebound gaat, een tijdelijke opvang voor leerlingen met gedragsproblemen. **Maart:** Het Reboundtraject wordt voortijdig stopgezet. Shyron moet daarom weg bij het Leeuwarder Lyceum.

2013

Januari: Shyron volgt een traject bij de Sluisgroep – een opvangplek voor jongeren die het onderwijs dreigen te verlaten. Deskundigen stellen hier vast dat Shyron in het regulier onderwijs thuishoort. **April:** Shyron meldt zich aan bij het Comenius. Hij mag niet naar de havo, wel naar het vmbo. De ouders gaan op het laatste moment akkoord. Om onduidelijke redenen gaat de plaatsing niet door. **Mei:** De Kinderombudsman publiceert een rapport over thuiszitters. Shyron geeft interview aan *Metro*. Ook verschijnt hij in het Jeugdjournaal met een zelfgemaakte rap en wordt zo het boegbeeld van kinderen die langdurig thuiszitten. **Oktober:** Shyron gaat naar ROC De Friese Poort, mbo 1.

zet Giesing het traject vroegtijdig stop. De verslagen waren positief van toon om Shyron niet te ontmoedigen, maar hij was vervelend, luisterde slecht en daagde leerkrachten uit, zal Giesing achteraf tegen de onderzoeker zeggen.

Shyron mag hierdoor niet terug naar het Leeuwarder Lyceum, zijn ouders melden hem daarom aan bij een andere middelbare school: het Comenius. Daar blijkt Giesing voorzitter van de toelatingscommissie en zorgcoördinator. De school wijst de plaatsing af.

Enige tijd later is er op verzoek van de ouders een zogeheten 'Eigen Kracht'-bijeenkomst rond Shyron. Daarin proberen hulpinstanties samen met familie en kennissen van de jongere oplossingen te vinden. Giesing is hierbij ook aanwezig, maar in welke rol is niet duidelijk. Hij zou er zitten namens de oude school van Shyron, maar hij wordt in het rapport ook omschreven als 'onafhankelijk deskundige'. In de bijeenkomst wordt besproken dat Shyron een traject moet volgen bij de Sluisgroep. Dit is een opvangplek voor jongeren die het onderwijs dreigen te verlaten. Daar moeten deskundigen bepalen of Shyron in het regulier onderwijs thuishoort. En dat blijkt het geval.

De ouders van Shyron melden hem daarom opnieuw aan bij het Comenius. De jongen mag er beginnen, maar niet op de havo. Giesing – nu weer als voorzitter van de toelatingscommissie – wil dat Shyron op het vmbo instroomt en stelt dat, ook bij goede cijfers, hij niet naar de havo mag. De ouders zien dat niet zitten. Maar na veel gesteggel gaan ze toch akkoord. Ze zien geen andere mogelijkheid meer. Toch wijst de school de aanmelding af. Waarom dat precies gebeurt, wordt niet duidelijk uit het rapport.

De onderzoeker van het rapport concludeert dat het onmogelijk moet zijn geweest voor Giesing om Shyron nog „onbevangen en neutraal” te kunnen beoordelen. In het onderzoek staat: „Wanneer eenmaal een beeld is ontstaan van deze leerling dan is het nauwelijks nog mogelijk dat deze volledig opnieuw en onbevangen wordt benaderd en beoordeeld.” En een onderwijsconsulent zegt hierover: „Ik ben nu drie, vier jaar onderwijsconsulent in deze provincie en loop steeds aan tegen zijn grote invloed. Door die dubbele petten wordt deze voorzitter een slager die zijn eigen vlees keurt. Deze man heeft in alles het laatste woord, voor of achter de schermen.”

Maar er was meer aan de hand. Een aanenschakeling van gebeurtenissen en handelingen heeft geleid tot een neerwaartse spiraal, zo stelt de onderzoeker. Het ontbrak bijvoorbeeld aan gedegen overdrachten, een tijdig handelingsplan en een goed gesprek met de ouders. De neerwaartse spiraal had doorbroken kunnen worden, denkt de onderzoeker. Bijvoorbeeld door op cruciale momenten externe deskundigen te raadplegen, een diagnostisch onderzoek uit te laten voeren of een onafhankelijke 'regisseur' aan te stellen. Want niemand hield het overzicht, en niemand was in staat om met een neutrale blik naar Shyron te blijven kijken. En zijn belang voorop te stellen.

Daarbij liepen de spanningen tussen de ouders en de schoolbesturen steeds hoger op. „Partijen spraken nog net niet met het mes op tafel”, zegt een voorlichter van de gemeente Leeuwarden achteraf. De onderzoeker schrijft: „Naarmate de tijd verstrijkt nemen de emoties toe en verhardten ingenomen standpunten en posities. Het lukt betrokkenen steeds minder om afstand te nemen van alle gebeurtenissen.” De onderzoekers concluderen dan ook dat

Als een leerling eenmaal als probleemgeval te boek staat, raakt hij dat stempel niet meer kwijt

als iedereen op scherp staat, „kansen onbenut blijven”.

Het verhaal van Shyron staat niet op zichzelf. Kinderombudsman Marc Dullaert publiceerde vorig jaar het rapport *Van leerplicht naar leerrecht* over ruim 5.000 kinderen die thuis zitten. Hij stelde destijds ook een meldpunt in, honderden ouders en kinderen deden daar hun verhaal. Dat zijn vergelijkbare verhalen, vertelt Dullaert, „waarbij het verschrikkelijk escaleert, niemand de regie meer heeft en het belang van het kind niet meer voorop staat”.

Leerrechtregisseur

Hoe kan het dat scholieren in zulke situaties terechtkomen? Omdat wij kinderen per se in de schoolbanken willen hebben, zegt Dullaert. In de leerplichtwet staat namelijk dat kinderen alleen onderwijs krijgen als ze fysiek aanwezig zijn op school. „Maar dat is niet altijd haalbaar.” Denk aan leerlingen met lichamelijke of psychische problemen, of leerlingen die hoogbegaafd zijn of gepest worden. De kinderombudsman zou daarom graag zien dat de leerplicht ruimer geïnterpreteerd wordt. „Zodat er maatwerk kan plaatsvinden en kinderen, als het echt niet anders kan, ook thuis onderwijs kunnen krijgen.”

Dullaert pleit ook voor een leerrechtregisseur. Dat is iemand met een neutrale blik die beoordeelt wat er moet gebeuren als de betrokken partijen er niet samen uitkomen. „Het moet iemand zijn die snel beslissingen kan nemen en de macht heeft om deze door te zetten.” De kinderombudsman is druk in gesprek met het ministerie over zijn aanbevelingen.

Terug naar Leeuwarden. Daar schrijven de leerplichtambtenaren in hun meest recente jaarverslag dat het toelatingssysteem in de stad is „dichtgetimmerd”. „Leerlingen die een tweede kans verdienen, krijgen deze niet.” Een leerling die het stempel „probleemleerling” heeft gekregen, komt daar niet meer van af.

Wethouder onderwijs Thea Koster (CDA) is tevreden over het rapport van Gedragswerk. „De betrokken partijen kunnen er hun voordeel mee doen.” Koster stelt geen concrete maatregelen voor, maar ze zegt een deel van de aanbevelingen en conclusies „in te brengen in de werkgroep passend onderwijs”. Daarvan is overigens Marinus Giesing ook lid. Hij was niet bereid om te reageren op dit stuk. Giesing is inmiddels ook aangesteld als projectleider passend onderwijs Noord-Friesland.

WETGEVING

Passend onderwijs voor iedereen

Het rapport over thuiszitter Shyron komt kort voor de invoering van 'passend onderwijs', in augustus dit jaar.

Scholen krijgen zorgplicht: voor elke leerling die aanklopt, moeten zij een geschikte onderwijsplek regelen. Liefst op een reguliere school. Door deze zorgplicht moet het aantal thuiszitters fors dalen en de spectaculaire groei van het speciale onderwijs tot staan worden gebracht.

Scholen zijn nauwelijks voorbereid op de ingrijpende onderwijshervorming, zo blijkt uit recente onderzoeken van De Algemene Onderwijs-

bond en de door de regering ingestelde Evaluatie- en Adviescommissie Passend Onderwijs (ECPO). Bij het Steunpunt Passend Onderwijs, een initiatief van onder andere oudervereniging Balans, komen op dit moment veel klachten van ouders binnen, vooral over het gebrek aan informatie.

Scholen 'worstelen' met passend onderwijs: de eis om zoveel mogelijk zorgleerlingen op te nemen staat volgens hen haaks op de eis om leerlingen zo goed mogelijk te laten presteren en zo snel mogelijk hun diploma te laten halen.

Sinds hij van school gestuurd is, wordt **Shyron** heen en weer geschoven tussen scholen, behandelingen, adviseurs en zorgtrajecten.